

Nr 117.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 20 kap. 2 § samt 24 kap. 3 § strafflagen; given Stockholms slott den 13 mars 1917.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 20 kap. 2 § samt 24 kap. 3 § strafflagen.

Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse väibevågen.

GUSTAF.

Berndt Hasselrot.

Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse av 20 kap. 2 § samt 24 kap. 3 § strafflagen.**

Härigenom förordnas, att 20 kap. 2 § samt 24 kap. 3 § strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

20 KAP.**2 §.**

Den, som å skog eller mark, däri han ej äger del eller den han ej innehaver eller äger rätt att nyttja, olovligen faller träd, i uppsåt att trädet eller något därav sig eller annan tillägna, eller, i sådant uppsåt, olovligen tager, av växande träd, ris, gren, näver, bark, löv, bast, ollon, nötter eller kåda; varde, ändå att han det icke bortfört, ansedd såsom hade han stöld förövat, där värdet går över femton riksdaler. Går det ej över femton riksdaler; vare lag, som i 24 kap. sägs.

24 KAP.**3 §.**

Fäller, syrer eller bläcker man olovligen träd å annans skog eller mark, i uppsåt att trädet eller något därav sig eller annan tillägna, eller tager olovligen där växande gräs, torv eller, av växande träd, ris, gren, näver, bark, löv, bast, ollon, nötter eller kåda; varde, evad han det bortfört eller ej, straffad för åverkan, där ej efter 20 kap. gärningen skall annorledes anses; och vare straffet böter, högst ett tusen riksdaler, eller fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen försvårade: då må till straffarbete i högst ett år dömas.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 2 mars 1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet
anmälde chefen för justitiedepartementet, statsrådet Hasselrot,
en av skogsvårdsstyrelsen i norra Kalmar län till Kungl. Maj:ts be-
fallningshavande i länet den 25 november 1916 avläten och av befallnings-
havanden med underdånigt memorial den 30 i samma månad till Kungl.
Maj:t överlämnad skrivelse angående åtgärder mot sådan skogsåverkan,
som sker genom tagande av kåda, ävensom
en den 12 december 1916 inkommen underdånig skrivelse i samma
ämne från skogsägare i Hälsingland;
över vilka skrivelser domänstyrelsen på grund av nådiga remisser
avgivit underdånigt utlåtande.

Härvid anförde föredragande departementschefen:

»På hemställan av chefen för jordbruksdepartementet har Kungl. Maj:t den 6 nästlidne februari, jämte det nådigt beslut meddelats med anledning av framställning som i berörda skrivelser gjorts om upprätthållande av gällande förbud mot utförsel av kåda, tillika förordnat, att ärendet, i vad det avsåge förbud mot olovlig kådtagning, skulle för vidare handläggning överlämnas till justitiedepartementet; och har jag att nu anmäla ärendet i denna del.

Skogsvårds-
styrelsen i
norra Kalmar
län.

I skogsvårdsstyrelsens skrivelse har påpekats den fara för våra skogars framtid, som hotade genom den alltmer omfattande kådplockningen. Härutinnan har anförts, att genom den höga dagsförtjänst, som kunde erhållas, ända till 20 eller 25 kronor för dag, åsidosattes allt annat arbete. För att erhålla högsta utbyte användes numera yxa, som vid kådförekomsterna höggas rakt in i stammen, varefter stora stycken av barken och saven avflåddes. Med säkerhet komme träden härigenom att taga skada, och stor fara för hela traktens skogsbestånd förefunnes. I några socknar, exempelvis i Virserum, funnes snart sagt icke en gran, som icke blivit skadad i barken genom kådplockning. Till äganderätten toges ej hänsyn, utan alla marker, såväl statens som de enskildes, genomströvades upprepade gånger för att ytterligare skattas. Följande uppgifter om omfattningen av detta fördärvbringande arbete hade lämnats från Virserum: på 14 dagar hade av uppköpare avsänts kåda för över 100,000 kronor, därav på en dag för 23,000 kronor, priset på kådan hade varierat från 40 till 70 öre per kilogram, varigenom ända till 30 kronors dagsförtjänst kunnat erhållas. Styrelsen ansåge därför som sin oavvisliga plikt att påpeka detta förhållande och anhålla, att Kungl. Maj:ts befallningshavande ville snarast vidtaga åtgärder till förhindrande av denna verksamhet.

Befallningshavanden har i sitt underdåniga memorial hemställt, att vad skogsvårdsstyrelsen anført måtte vinna nådigt beaktande.

Skogsägare i
Hälsingland.

Med omförmälda, den 12 december 1916 inkomna underdåniga skrivelse har överlämnats transunt av protokoll, hållet vid sammanträde den 29 november 1916 med ombud för skogsägare i sjuutton socknar i Hälsingland, vid vilket sammanträde beslutits, att underdånig framställning i förevarande ämne skulle till Kungl. Maj:t avlätas.

I skrivelsen har anförts, hurusom under det senaste året i vårt land tillkommit en helt ny handelsvara, nämligen den från barrträden, i synnerhet granen, hämtade kådan. Huru glädjande det än kunde vara, att kådan erhållit handelsvärde, så hade dock kådinsamlingen på senare tider

tagit sådana former, att densamma väckt allvarliga bekymmer. Kådan insamlades huvudsakligen från så kallade kådlöpor eller bläckningar i träden. Om ett träd ved blottats genom barkens bortskaffande, sökte trädet skydda sig för angrepp av röta genom utgjutning av kåda över det skadade stället. Skedde detta blottande av veden på för-ommaren, uppstode omedelbart ett rikligt kådflöde, varigenom faran för rötangrepp bleve mindre, men skedde ett sådant blottande av veden *efter* den starkaste växtperioden, således på eftersommaren eller hösten, skedde sårets överkådning endast långsamt eller ofullständigt och följden bleve då, att trädet i allmänhet angreps av röta. Då nu bläckningen vanligen skedde vid manshöjd, komme rötan att angripa trädets värdefullaste del, nämligen rotstocken. Av gammalt hade bläckning av träden allmänt förekommit i skogen för utmärkande av linjer, stigar och dylikt. Det hade huvudsakligen varit från sålunda bläckade träd som kådplockningen till en början ägt rum, och kådsamlarne hade då nöjt sig med att borttaga den sedan gammalt i bläckningarna utrunna kådan. Så länge kådtagningen bedrivits på detta sätt, hade skogsägaren, även om kådtagningen utgjort ett oberättigat ingrepp i hans äganderätt, kunnat tolerera densamma, då ju någon egentlig skada å skogen därigenom ej åstadkommits. Emellertid hade efterfrågan på kådan och i samband därmed även priset stigit. Följden hade blivit, att de trakter, som redan en gång övergåts med kådplockning, ånyo och nu våldsammare skattats på kvarvarande i barken sittande kåda, en eller till och med flera gånger. Som denna efterskörd huvudsakligen ägt rum under eftersommaren och hösten, varvid stora fläckar av träden berövats sin skyddande bark eller kåda, hade detta inneburit en stor fara för att de vid kådinsamlingen bläckade träden skulle angripas och förstöras av röta. Men ej nog härmed: på sista tiden hade kådplockarna tagit sig före, dels att falla träd för att åtkomma den högre upp å träden sittande kådan, dels att barkskala förut oskadade träd i mer eller mindre grad för att å dem åstadkomma ett ymnigt kådflöde till nästa år och därmed bereda större möjligheter för fortsatt kådtagning. Kådplockningen utövades i allmänhet ej av den, som ägde skogen, utan av folk som ej hade ägande- eller nyttjanderätt till densamma. De skador, som åstadkommes på skogen genom senast omnämnda sätt för kådinsamlingen, vore avsevärda och deras inverkan på skogens framtida bestånd och utveckling högst menliga.

Vidare har i skrivelsen framhållits, att såsom en följd av 1905 års skogslag samt på grund av det under senare åren alljämt stegrade intresset för en god skogsvård, skogsägarna nu allmänt börjat att väl vårda sina skogar. Den gamla fördärliga bläckningsmetoden hade man frångått och använde numera allmänt för utmärkande av linjer i skogen färg, som påströkes

träden utanpå barken, så att träden ej skadades. Skogsvårdsstyrelsernas biträde anlätades i stor utsträckning för utstämpling av skog till avverkning. Det syntes under sådana förhållanden berättigat, att skogsägarna ej skulle behöva tåla ett intrång, som å deras skogar åstadkomme skador, vilka de själva på allt sätt sökte förebygga. Vid ett flyktigt påseende kunde det visserligen tyckas, som om varje skogsägare själv skulle kunna ombesörja bevakningen av sin skog, men så länge kådhandeln finge pågå i den form som nu skedde, vore detta en praktisk omöjlighet. Även om bevakningen vore möjlig, skulle den för skogsägaren medföra stora och betungande kostnader. Särskilt under slätter- och skördetiden hade det till följd av kådplockningen varit hart när omöjligt att förvärva den nödiga arbetskraften till jordbruket, som ju dock, i synnerhet under nuvarande förhållanden, vore av så ofantligt stor betydelse för vårt land. För att rädda skörden hade därför i år jordbrukaren-skogsägaren måst lämna skogen till hänsynslös exploatering av kådplockarna. Det ville synas, som om den enskilde härvid borde hava rätt att av det allmänna fordra skydd för sin egendom.

I skrivelsen har slutligen påkallats en lagändring i den riktning, som sålunda angivits. Detta ansåges lämpligen kunna ske därigenom, att dels i gällande skogslagstiftning infördes reglerande bestämmelser för huru kådtagning finge äga rum från skogsträd och att dels i strafflagens 20 kap. 2 § gjordes en ändring så till vida, att det skydd, som med densamma tillerkändes alla delar av lövträd, även komme att omfatta alla delar av barrträd såsom kottar, barr, kåda med mera. Det kunde icke vara lagens mening, att lövträden i sin helhet skulle åtnjuta ett effektivt skydd, under det att barrträden delvis lämnades utan sådant skydd. Olaga kådtagning skulle genom denna lagändring komma att falla under allmänt åtal och straffas såsom stöld, vilket ju kådtagningen i själva verket vore lika väl som plockandet av nötter och dylikt. Härvid borde ock påpekas den stora svårigheten att åstadkomma bindande bevisning; så snart man påträffade en kådplockare i skogen, toge han till flykten. Den oregerade kådhandeln borde sålunda av många och vägande skäl ofördröjligen bringas att upphöra. — Till följd av nämnda förhållanden hade bland skogsägarna vuxit fram en stark opinion för att något måste göras i denna sak, då av enskilda skogsägare och statens skogstjänstemän långt förut utfärdade förbud mot kådplockning ej respekterats. Denna opinion hade resulterat i sammankallandet av ifrågakarande möte 1916, vartill 32 å stämmor valda ombud för 17 kommuner inom Hälsingland jämte ett flertal intresserade skogsägare infunnit sig. I enlighet med beslut som fattats på nämnda möte hemställdes, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga de åtgärder, som befunes nödvändiga för

skogens effektiva skyddande mot olaga kådtagning och för värnande av äganderätten till skogen.

Domänstyrelsen har i sitt underdåniga utlåtande anført, att tillvaratagande av kåda icke i och för sig kunde anses medföra någon olägenhet, om nödig varsamhet iakttoges vid dess insamlande, så att det kådbärande trädet och dess bark ej skadades. Där sådan varsamhet iakttoges, torde en skogsägare ej kunna förhindra vem som helst att å hans mark taga kåda. I 24 kap. 3 § strafflagen angåves nämligen de skogsprodukter, vilka ej olovligen finge tagas, men däribland nämndes ej kåda. Visserligen vore det enligt samma lagrum ej tillåtet att, såsom uti ifrågavarande framställningar uppgivits vid kådinsamlingen ske, fälla eller bläcka träd å annans mark, och visserligen skulle alltså den, som vid kådtagning tillfogade träden skada genom fällning eller bläckning, kunna åtalas och dömas till ansvar och skadestånd, men bevisningsskyldigheten torde i så fall åligga skogsägaren, varför, då sådan bevisning i regeln ej kunde åstadkommas utan en effektiv och dyrbar bevakning, det kunde antagas, att dylika förseelser i de allra flesta fall icke beivrades. Enär kåda under vissa omständigheter representerade ett ej oväsentligt värde, ansåge styrelsen, att det borde vara skogsägaren förbehållet att ensam tillgodogöra sig i hans skog förekommande kåda eller, om han det ej ville, avgöra, huruvida andra skulle tillåtas där taga kåda, och att alltså genom lagstiftning förbud borde stadgas mot olovlig kådtagning å annans mark.

Domän-
styrelsen.

Bestämmelser om ansvar för skogsåverkan äro meddelade i 20 kap. 2 § och 24 kap. 3 § strafflagen. Sistnämnda paragraf innehåller, att den, som olovligen fäller, syr eller bläcker träd å annans skog eller mark, i uppsåt att trädet eller något därav sig eller annan tillägna, eller olovligen tager där växande gräs, torv eller, av växande träd, ris, gren, näver, bark, löv, bast, ollon eller nötter, skall, vare sig han bortfört det eller ej, straffas för åverkan, där ej efter 20 kap. gärningen skall annorledes anses. Straffet är böter, högst ettusen kronor, eller fängelse i högst sex månader eller ock, vid synnerligen försvårande omständigheter, straffarbete i högst ett år. I 20 kap. 2 § stadgas, att den, som å skog eller mark, däri han ej äger del eller som han ej innehar eller äger rätt att nytja, olovligen fäller träd i uppsåt, som nyss sagts, eller i sådant uppsåt olovligen tager av växande träd någon sådan del, som förut nämnts, skall, ändå att han icke bortfört det, anses såsom hade han förövat stöld, där värdet går över femton kronor. — Vilketdera av dessa två lagrum skall tillämpas är alltså beroende på det avverkadets värde.

Ansvar för
skogs-
åverkan.

Den, som faller träd för att åtkomma kådan, lärer således vara straffbar enligt det ena eller andra av nämnda två lagrum. Bläcker någon träd i samma syfte, torde ansvar inträda jämlikt omförmälda paragraf i åverkanskapitlet. Tages eljest kåda av träd, lärer detta enligt gällande bestämmelser vara straffritt.

*Departements-
chefen.*

I förutnämnda av skogsägare i Hälsingland ingivna underdåniga skrivelse har hemställts om sådan ändring av 20 kap. 2 § strafflagen, att det däri omförmälda skydd skulle utsträckas till att avse bland annat även kåda. Jämväl domänstyrelsen har ansett, att genom lagstiftning borde stadgas förbud mot olovlig kådtagning å annans mark.

Även enligt min uppfattning äro de förhållanden, som påpekats i omförmälda från olika delar av riket inkomna framställningar, av den allvarliga beskaffenhet, att ett ingripande från lagstiftningens sida i syfte att förhindra tagande av kåda å annans mark torde vara påkallat. Kådan från våra barrträd kan användas till framställning av harts ävensom terpentinsamt har således i och för sig ett visst värde, och till följd av den under nu radande förhållanden ökade efterfrågan har detta under senare tid avsevärt stigit; redan på grund härav torde kådan böra förbehållas skogsägaren. Viktigare är emellertid att, såsom nogsaunt framgår av förevarande skrivelser och av vad eljest är känt om den under senare tid här i riket bedrivna kådplockningen, förhoppningen om stor handelsvinst visat sig för mindre nogräknade samlare innebära en stark frestelse till direkt skogsåverkan, till fällande eller skadande av träd i syfte att därigenom utvinna mera kåda än som kan erhållas från de oskadade träden. Visserligen är en dylik skogsåverkan straffbar redan enligt nu gällande bestämmelser, men såsom framhållits i ärendet är förebringande av nödig bevisning härutinnan förbunden med stora svårigheter och kostnader. Därest ett allmänt förbud stadgas mot kådtagning från träd, växande å annans mark, torde ett sådant förbuds betydelsefullaste verkan bliva den medelbara, att den i sammanhang med kådplockningen bedrivna skadegörelsen å växande skog bringas till upphörande.

Att kriminalisera även det olovlige tagandet av kottar och barr, såsom i skogsägarnas skrivelse ifrågasatts, synes däremot icke vara av något föreliggande behov påkallat.

Den av mig förordade lagändring torde lämpligen kunna genomföras på det sätt, att i förutnämnda paragrafer i 20 och 24 kap. strafflagen även kåda upptages bland de delar av växande träd, vilkas tilläggande medför ansvar. Förslag till sådan ändring har jag låtit inom justitiedepartementet upprätta.»

Föredraganden uppläste därefter förslag till lag om ändrad lydelse av 20 kap. 2 § samt 24 kap. 3 § strafflagen, av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar, och hemställde, att för det ändamål, § 87 rege- ringsformen omförmåler, lagrådets yttrande över förslaget måtte inhämtas genom utdrag av detta protokoll.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet:

Israel Myrberg.

Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse av 20 kap. 2 § samt 24 kap. 3 § strafflagen.**

Härigenom förordnas, att 20 kap. 2 § samt 24 kap. 3 § strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

20 KAP.**2 §.**

Den, som å skog eller mark, däri han ej äger del eller den han ej innehaver eller äger rätt att nyttja, olovligen faller träd, i uppsåt att trädet eller något därav sig eller annan tillägna, eller, i sådant uppsåt, olovligen tager, av växande träd, ris, gren, näver, bark, löv, bast, ollon, nötter eller kåda; varde, ändå att han det icke bortfört, ansedd såsom hade han stöld förövat, där värdet går över femton riksdaler. Går det ej över femton riksdaler; vare lag, som i 24 kap. sägs.

24 KAP.**3 §.**

Fäller, syrer eller bläcker man olovligen träd å annans skog eller mark, i uppsåt att trädet eller något därav sig eller annan tillägna, eller tager olovligen där växande gräs, torv eller, av växande träd, ris, gren, näver, bark, löv, bast, ollon, nötter eller kåda; varde, evad han det bortfört eller ej, straffad för åverkan, där ej efter 20 kap. gärningen skall annorledes anses; och vare straffet böter, högst ett tusen riksdaler, eller fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen försvårande: då må till straffarbete i högst ett år dömas.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd måndagen
den 12 mars 1917.*

Närvarande:

Justitieråden: GULLSTRAND,
VON SETH,
WEDBERG,
Regeringsrådet: PLANTING-GYLLENBÅGA.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitie-
departementsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den
2 mars 1917, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets yttrande skulle
för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upp-
rättat *förslag till lag om ändrad lydelse av 20 kap. 2 § samt 24 kap. 3 §
strafflagen.*

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet
av byråchefen för lagärenden Hjalmar Himmelstrand.

Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
tisdagen den 13 mars 1917.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden: HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BRÖSTRÖM.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Hasselrot anmälde, efter gemensam beredning med chefen för jordbruksdepartementet, lagrådets den 12 innevarande mars avgivna utlåtande över det den 2 i samma månad till lagrådet remitterade förslag till *lag om ändrad lydelse av 20 kap. 2 § samt 24 kap. 3 § strafflagen*; och hemställde föredragande departementschefen, att omförmälda förslag, som av lagrådet lämnats utan anmärkning, måtte jämlikt § 87 regeringsformen genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Israel Myrberg.